UNIVERSA LOGICA PROPUGNANDA SUB AUSPICIIS DEIPARÆ IMMACULATÆ A PROVENZANO...

Germanico Gigli







UNIVERSA LOGICA

Propugnanda sub Auspiciis

DEIPARÆ IMMACULATÆ

A PROVENZANO

SENARUM PATRONÆ

A GERMANICO GIGLI SENENSI

COLLEGII PTOLEMÆI CONVICTORE,
& Accademico Innominato.

IL NASCOSTO

VIRGINI MATRI
A
PROVENZANO
SE SVAQVE NVNCVPAT STVDIA.
GERMANICVS GIGLI.



VM primùm Academia inter Medicea *Anonimorum* Sydera me asserendum augendumque putavit, usque mihi meisque nouis ornamentis temperandum censui; ut hebetem potiùs lucem dormitantis *Lucernæ*, quam florentissimam eorum Syderum speciem obtenderem. Sepulcrali igitur Lucerna stemmatis clypeum insignivi: ut quoties per eam imaginem veniret in mentem, quid meę tenuitatis modus, quid Medicei nominis amplitudo sibi postularent; si minus fieri posset, ut me aucta videretur Academia, ac sáltem me amplificatum præstarem Academiæ. Secretus ideo ad eam Lucernam veluti Cleantheam, inter sepulcra veluti Zenonis auditor, ad umbra-

ticos illos & doliares antiqui nominis Philosophos contuleram animum. Cùm repente, quonam Patriæ piaculo nescio, conditione certè temporum perincommoda, suis emota sedibus terra labem fecit, & amica meæ faculæ penetralia retexit. Quid illa inter auræ liberioris afflatus? Perijsset profectò, nisi ad tuas aras sistendam esse censuerim, VIRGINEA MATER. Patria nempe consuetudo obversabat animo, quę nihil habuit antiquiùs, quàm tui nominis celebritatem, tuæ observantię studium, tui cultus religionem. Senam loquor illam, quæ conscia honestissimi illius tituli, quo *CIVITAS VIRGINIS*, auditur, & nominatur, ut nomini sese metiretur instructa pluries publica legatione, solenni Sacramento concepto, oblatis portarum clavibus, gentisque insignibus, tuæ se dedititiam potestati permisit. Quæ antiquissimis legibus a lustris proscripsit expositas fœminas, si tuum ijsdem nomen iam a teneris obtigisset. Quæ cùm foris, comitijs, publicisque negocijs oportunam horam euulgat, ab Angelica Salutatione æris campani significationem auspicatur. Quæ è numero

urbium

urbium omnium in Italía commemorat, ſe priorem tibi ſine originaria labe Conceptæ aras poſuiſſe. Obverſabat itidem mutua tua voluntas, eaque effuſiſſima, qua Senas complexa es. Cognovimus a memorijs, victorias, quas olim de hoſtibus retulimus, eas plerũq; die tibi ſacro relatas eſſe. Quid verò ſi mobilior tellus, aut peſtilentior aer vltima minarentur? An non ſæpe numero pene cadentes excepti fuimus, pene extincti ab interitu revocati? Non hic hiſtoriarum opus: ipſi qui vivimus Tyria evaſimus maria (ut de magnis periculis proverbium fertur) cùm nuper crebro concuſſu percita tellus, vaſti maris & excitati procellam referret, iamque penitùs abſorberet, niſi hœſerimus tibi, ſacræ veluti anchoræ. Quapropter ſæpe mihi ea incidit cogitatio, non ſine magno aliquo conſilio factum eſſe, ut tua in Prouenzano imago te ab amplexu Divini Filij ſolutam exhiberet: perinde quaſi vt nobis tantùm vacantem ſinum indulgeres, ab ubere Filium depellere viſa ſis. Quid igitur aperta iam & expoſita mea iſthęc ſibi timeat lucerna, cùm tuis illatam ædibus Virgineo foveris lacte?

Vt

Vt enim ædem in Provenzano, qua te Patria pietas dedicavit, non manifesta minùs ac præsens incolis, quàm Cœlum & Sydera; ita profectò, non minùs atque in Cœlo tibi excubant Sydera, ea in æde tenuis hæc mea, sed vtcumque boni luminis flamma, æternùm vigilet iube.

EX PROAEMIALIBVS.

I.



CVm Homo natura sua sit Animal discursivum, habet in se potentiam ratiocinandi; sed quia in ipso ratiocinio errare potest, inventa est facultas quædam, quæ ipsum adiuvet. Potentia discursiva quæ homini inest dicitur Logica naturalis; facultas autem potentiam illam adiuvans dicitur Logica Artificialis. Logica naturalis est simpliciter necessaria ad omnes omninò scientias acquirendas etiam in statu imperfecto; Logica autem Artificialis non est simpliciter necessaria ad reliquas scientias in statu perfecto acquirendas sed solùm est necessaria moraliter. Benè dividitur Logica artificialis in habitualem, & actualem; In Analyticam, Topicam, & Sophisticam; & in docentem, & vtentem; hæc autem ultima divisio est minus propria, cum nomine Logicæ docentis intelligatur ipsa Logica ut tradens Præcepta; nomine autem Logicæ utentis intelligatur tum ipsa Logica, tum quævis alia facultas quæ utitur præceptis Logicæ.

II.

Objectum cuiuscumque facultatis est id quod illi facultati faciendum, vel contemplandum proponitur. Dividitur Obiectum in materiale, & formale, Attributum, & Attributionis. Voces etiam prout ordinatæ, & dispositæ non sunt Obiectum Attributionis Logicæ, ipsarum enim Ordinatio non ponitur ex directione Logicæ.

III.

Intellectus rectè intelligens non est obiectum Attributionis Logicæ, adeoque neque recta operatio est Obiectum formale, neque Intellectus Obiectum materiale. Neque Ens rationis Logicum seù rectè cognitum habet rationem Obiecti Attributionis Logicæ; vnde neque res omnes sunt Obiectum materiale ipsius, neque cognitiones sunt Obiectum formale.

IV.

Objectum igitur Attributionis Logicæ ſunt Operationes Rectæ Intellectus; ità ut Obiectum formale ipſius ſit rectitudo operationis, Obiectum materiale ſit ipſa Operatio ut dirigibilis eſt, & ut capax eſt rectitudinis. Et quidem Obiectum præcipuum, & magis Principale eſt nobiliſſima operationum, nempè Syllogiſmus, & in Syllogiſmo demonſtratio; Reliquæ autem operationes ſunt quidem etiam ipſæ Objectum Logicæ, ſed minus principale.

V.

Cum Virtus quatenus ad Intellectum, & Voluntatem pertinet ſit quæ facit bonum habentem, & opus eius reddit bonum; & diſpoſitio perfecti ad optimum; quatenus autem ad Intellectum ſpectat ſit habitus quo affirmando, vel negando ſemper anima dicit verum; hinc jure Logica docens habet rationem virtutis intellectualis; & quidem non minus eſt Virtus ſecundùm Analyticam, quàm ſecundùm Topicam, & Sophiſticam.

VI.

Logica habet veram rationem Scientiæ, Scientia enim eſt habitus qui ex Principijs quibuſdam præcognitis certò cognoſcit quòd Obiectum aliter ſe habere non poteſt; Cum autem Scientia alia ſit Speculativa, alia Practica; Logica & Speculativa eſt & Practica; ità tamen ut ſit ſimpliciter Practica, ſecundùm quid Speculativa. Eſt autem etiam Ars, quia eſt etiam habitus cum recta ratione effectivus

DE IDENTITATE, ET DISTINCTIONE.

IDentitas eſt conceptus adeo per ſe notus ut difficile ſit illam clariùs explicare. Poteſt tamen utcumque definiri, & à Priori per hoc quòd ſit forma per quam res quælibet eſt id quod revera eſt; & à Poſteriori per hoc quòd ſit Affirmabilitas eiuſdem de ſe ipſo. Identitati opponitur Diſtinctio, quę definiri poteſt tum à Priori per hoc quòd ſit forma per quam res quælibet non eſt id quod revera non eſt; tùm à Poſteriori per hoc quòd ſit Negabilitas unius de alio. Diſtinctio alia eſt adæquata, alia inadæquata, alia Realis, alia Rationis; Diſtinctio Realis eſt illa per quam poſſumus abſolutè, & ſimpliciter dicere Hoc non eſt illud; Diſtinctio Rationis, ſeù formalis per intellectum eſt illa per quam Res quæ realiter diſtincta

non

non est, tamen ut distincta apparet ex modo diverso concipiendi nostri intellectus; Illa datur à parte rei in Obiectis, hæc non datur à parte rei, sed solum per Intellectum.

VIII.

Inter Gradus Metaphysicos eiusdem individui non datur distinctio aliqua media inter distinctionem realem, & distinctionem rationis; Vnde non datur distinctio formalis ex natura rei; Neque datur distinctio ulla virtualis intrinseca, per quam de eodem omnino obiecto realiter verificari possint duo prædicata contradictoria vel intrinseca vel extrinseca. Excludimus etiam præcisiones omnes objectivas, per quas ex duobus prædicatis seu formalitatibus realiter identificatis unum cognoscatur, aliud non cognoscatur. Igitur inter gradus Metaphysicos eiusdem individui datur solùm distinctio rationis, seu formalis extrinseca per intellectum.

DE VNIVERSALIBVS IN COMMVNI.

IX.

VNiversale aliud est Metaphysicum, aliud Logicum, seù aliud est in essendo, aliud in prædicando. Vniversale in essendo, & Metaphysicum est unum aptum esse in pluribus, in quibus multiplicetur; Vniversale in prædicando, seu Logicum est unum aptum prædicari de multis in quibus multiplicetur. Et quia implicat quòd unum sit multiplex in eodem genere, ideò implicat Vniversale à parte rei, & independenter ab intellectu. Vnde Ideæ Platonicæ non dantur, & si darentur, non ideò tamen daretur Vniversale à parte rei. Nec datur Vniversale à parte rei ante Singularia, neque in ipsis Singularibus. Vniversale igitur datur solùm per operationem Intellectus, nempe per cognitionem abstractivam præcisivam & confusam repræsentantem plura ad modum unius non signatè, sed exercitè.

X.

Cum Vniversale fiat per cognitionem confusam, hinc jure denegatur Intellectui divino Potentia faciendi Vniversale; Intellectus autem Angelicus imperfectè solùm potest illud efficere. Voluntas autem potiùs potest prosequi Vniversale iam factum, quàm illud efficere; Sensus verò externi nequeunt Vniversale efficere. Natura communis quando actualiter prædicatur de Inferioribus retinet suam Vniversalitatem.

XI.

CVm Prædicata Vniversalia alia possint constituere essentiam rei, alia esse extra ipsam Essentiam; hinc aliqua sunt essentialia, alia non essentialia; Prædicata essentialia vel possunt constituere ipsam essentiam per modum partis determinabilis, vel per modum partis determinantis, vel per modum totius essentiæ; Prædicata autem non essentialia, seù non constitutiva Essentiæ possunt pertinere necessariò ad essentiam, & ipsi necessariò convenire, & possunt non necessariò convenire, adeoque quinque modis poterit ratio aliqua Vniversalis prædicari, unde & quinque omnino erunt Prædicabilia, nempe Genus, Species Differentia, Proprium, & Accidens; quæ vera, & propria definitione possunt definiri.

XII.

Genus quod est primum Prædicabile, & quod in compositione Metaphysica se habet ut materia, definitur Prædicabile de pluribus differentibus specie in eo quod quid est. In qua definitione, sicuti & in reliquis, Prædicabile de pluribus habet rationem Generis. Species alia est Subijcibilis, alia Prædicabilis, alia Infima, alia Subalterna. Subalterna est quæ sub se habet alias species; Infima est quæ alias species sub se non habet, sed solùm individua. Subijcibilis est illa quæ determinato Generi subijcitur, Prædicabilis est quæ prædicatur de pluribus differentibus numero in eo quod quid est; In qua definitione, ut patet, comprehenditur sola species infima; Subalternæ enim competit definitio Generis. Differentia alia est ultima, seù infima, alia est subalterna, una constituit cum Genere speciem infimam, alia speciem subalternam. Differentia, ut complectitur infimam, & subalternam, definitur, Prædicabile de pluribus differentibus vel specie, vel numero in Quale quid.

XIII.

Differentia specifica non bene explicatur per discrepantiam in prædicato nobilissimo; neque per inæqualitatem in perfectione; neque per differentiam notabilem judicio Prudentum; sed habetur per quamcunque dissimilitudinem entitativam plurium existentium sub eodem genere. Differentia autem numerica intrinseca nulla datur, cum inter individua ejusdem speciei detur pura distinctio, quæ habetur per hoc Quòd unum non sit aliud. Differen-

tia.

tia autem numerica extrinſeca habetur per diverſas collectiones Accidentium. Quælibet ſpecies creata eſt multiplicabilis numero, vnde implicat ſpecies immultiplicabilis.

XIV.

Proprium, quod eſt quartum prædicabile, ſecundùm diverſas conſiderationes dupliciter definiri poteſt; nempe quòd ſit id quod cum ſit extra eſſentiam rei, per ſe tamen, & neceſſariò illam conſequitur; Et quod ſit Prædicabile de pluribus in Quale per ſe, & neceſſariò. Accidens autem, quod eſt quintum Prædicabile, multipliciter etiam definiri poteſt; videlicet quòd ſit id quod adeſt, & abeſt præter ſubjecti corruptionem; & quòd ſit Prædicabile de pluribus in Quale contingenter.

XV.

Individuum ſumi poteſt primò & ſecundò intentionaliter; Si ſumatur primò intentionaliter benè definitur quod ſit Indiviſum in ſe, & diviſum à quolibet alio. Si verò ſumatur ſecundò intentionaliter benè etiam definitur id quod ſubijcitur ſpeciei, & de uno tantùm prædicatur. Quodlibet Individuum habet aliquam determinatam collectionem Accidentium, per quam unumquodque ab alio diſcernitur; talem autem collectionem determinatè non exigit; undè proprietas Characteriſtica à nobis reijcitur.

DE PRÆDICAMENTIS.

XVI.

VNivoca ſunt illa quorum nomen commune eſt, ratio verò importata per nomen eſt omnino eadem; Æquivoca ſunt illa quorum nomen commune eſt, ratio verò importata per nomen eſt omnino diverſa. Inter Vnivoca, & Æquivoca mediant Analoga, & ſunt illa quorum nomen commune eſt, ratio verò importata per nomen partim eſt eadem, partim diverſa.

XVII.

Ratio Entis realis poteſt ſumi multipliciter, videlicet & pro eo quod actu exiſtit, & pro eo cui non repugnat exiſtere, ſeù ut oppoſitum Chimæræ. Secundùm iſtam acceptionem benè dividitur in Increatum, & Creatum, & in Subſtantiam, & Accidens; Vtraque diviſio eſt adæquata, & completa; & ex illa deſumptæ ſunt differentiæ Entis, quæ ſunt Aſeitas, Abaleitas, Perſeitas, & Ina-

 leitas.

aleitas. Ratio Entis præscindit ab istis differentijs, vnde respectu illarum Ens est perfecte Vnivocum.

XVIII.

Ens benè dividitur in decem Prædicamenta. Inter hæc primum obtinet locum Substantia, quæ dupliciter præcipuè sumi potest, videlicet in latissima acceptione pro essentia cujuslibet rei, & sic accepta ratio substantiæ competit etiam Accidenti; si verò sumatur prout distinguitur ab accidente benè explicatur per hoc quòd sit Id quod per se stat, & substat alteri. Juxta secundam acceptionem substantia dividitur in primam, & secundam; prima substantia est quæ neque in subiecto aliquo est, nec de subjecto aliquo dicitur. Secunda substantia est quæ non est in subjecto, de subjecto tamen dicitur. Deus non potest contineri sub Genere substantiæ; si nomine Substantiæ intelligatur id quod per se stat, & substat alteri; Angeli autem possunt sub tali genere contineri.

XIX.

Relativa sunt illa, quibus hoc ipsum est esse ad aliud quodam modo se habere; Vnde Relatio dici potest Ratio, seu forma per quã unum refertur, seu comparatur ad aliud Relatio alia est Transcendentalis, alia Prædicamentalis; utraque est realis, & non tantùm secundùm dici. Relatio Transcendentalis est adequatè intrinseca fundamento, & dari potest ad terminum etiam non existentem in esse rei; non autem ad terminum non existentem in esse termini; vnde implicante termino in esse rei non implicat relatio; implicat autem si implicaret terminus in esse termini. Relatio Prædicamentalis non consistit in modo aliquo superaddito fundamento, termino, & rationi fundandi; sed in sola proxima ratione fundandi, vnde est partim intrinseca, & partim extrinseca fundamento, & termino.

EX LIBRIS PERIHERMENIAS.

XX.

MEntis conceptus vocibus explicamus, sicuti etiam res ipsæ vocibus explicantur. Voces ex natura sua non habent hoc vel illud significare, sed ex placito hominum ex quadam tacita conventione: cum autem plures conventiones factæ fuerint, hinc variæ pro Regionum diversitate ortæ sunt loquelæ, post univer-

salem

ſalem loquelæ unius in diverſas diviſionem factam à Deo. Voces ſignificant quidem res, & conceptus, ità tamen ut immediatè, & principaliter ſignificent res; mediatè, & minùs principaliter conceptus.

XXI.

Triplex datur Veritas, Tranſcendentalis, Moralis, & Formalis; Tranſcendentalis, quæ competit rebus omnibus, conſiſtit in Entitate cujuſcumque rei; Moralis habetur per conformitatem locutionis externæ cum internis Mentis conceptibus; Formalis eſt conformitas rei cum Mentis conceptibus. Triplici veritati triplex opponitur falſitas; Quæ opponitur veritati tranſcendentali eſt falſitas omninò Chimærica. Veritati morali opponitur Mendacium, nempè difformitas locutionis externæ cum internis animi conceptibus. Falſitas formalis oppoſita formali Veritati eſt difformitas rei cum cognitione Veritas, & falſitas formalis proprie eſt ſolùm in actibus judicij non autem in ſimplici apprehenſione, aut in rebus.

XXII.

Veritas aut falſitas formalis non eſt adæquatè intrinſeca actibus, ſed partim intrinſeca, & partim extrinſeca, habetur enim per actum ipſum, & per Obiectum. Nequit eadem Propoſitio eſſe ſimu, vera, & falſa, vel neque vera, neque falſa; ſed neceſſariò eſt vera vel falſa. Poteſt tamen de vera tranſire in falſam, & vice-verſa de falſa in veram in ſuppoſitione quòd duret per plura inſtantia. Ex duabus Propoſitionibus de futuro in materia contingenti, altera eſt determinatè vera, altera eſt determinatè falſa: hæc veritas, & falſitas non datur in rerum natura Phyſicè, ſed ſolùm Logicè; neque eſt cognoſcibilis naturaliter ab intellectu humano, ſed ſolùm ab Intellectu Divino.

EX LIBRIS PRIORVM, ET POSTERIORVM.

XXIII.

SYllogiſmus rectè definitur per hoc quòd ſit oratio in qua quibuſdam poſitis aliud quid à poſitis neceſſe eſt contingere eo quòd hæc ſint. Ex hac definitione conſtat, ſyllogiſmum conflari ex præmiſſis, & Concluſione. Intellectus neceſſitatur ad Concluſionis aſſenſum tum neceſſitate contrarietatis, tum neceſſitate contradictionis. Porrò ad aſſentiendum Concluſioni non prærequiritur judicium de bonitate illationis. Inter Syllogiſmos primum obtinet

net locum demonstratio; nempe Syllogismus scientialis, seu faciens scire. Demonstratio alia est à Priori, alia à Posteriori. Regressus demonstrativus datur, & est utilis.

XXIV.

Demonstrationis effectus est scientia; scientia autem de novo acquiritur, nec est in nobis per solam reminiscentiam. In eodem intellectu potest dari simul actus scientiæ, & actus opinionis; possunt etiam dari simul actus scientiæ, & actus fidei circa idem objectum materiale.

L A V S D E O.

DISPVTABVNTVR
P V B L I C E'
F L O R E N T I AE
IN AVLA EXCELLENTISSIMI DVCIS
S A L V I A T I
ANNO 1698.

Mense Die Hora

Mc